

Kako je ribolov utjecao na zanimanje stanovništva našeg Jadrana

Lucijan Kos, Zagreb

Obzirom na privrednu strukturu naših otoka i obale, kao i obzirom na strukturu zanimanja njihovih stanovnika, od davnine se je naš čovjek nastanjen uz more počeo baviti i ribolovom. S jedne strane zbog primorskog krša i oskudnosti plodne zemlje, nesposobne za obradu da s njome prehrani sebe i svoju porodicu, a s druge strane njegova prirodna privrženost obali upućivala ga je stoljećima samo na mali, priobalni ribolov, a samo u sezoni lova male plave ribe — srdela i srodnika — i na nešto udaljenija lovišta (»pošte«) sa ciljem da mu ribolov dopuni životne potrebe njegovog domaćinstva. To je osobito dolazilo do izražaja u godinama slabog poljoprivrednog uroda, kad je naš mali, obrtni ribolov jače angažiran u ribolovu i obr. Takvo stanje podržavala su i razmjerno dosta skupa ribolovna sredstva

velike mreže i lađe, a zatim i motor, koja su bila sva u rukama manjeg broja ribara — kapitalista i neribara — kapitalista, koji su eksploatirali sezonske radnike — ribare kao svoju najamnu radnu snagu. § 2 Naredbe glede pomorske ribarštine iz 1884. g. i § 2 Zakona o pomorskom ribolovu iz 1922. g. sadržavali su odredbu da je »primorskim stanovnicima, pripadnicima općina, pridržano isključivo pravo ribolova za jednu morsku milju od kraja«, osim ako u odnosnoj općini nema ribara ili ih je nedovoljno, ili ako ovi ne koriste dovoljno svoje vode, ili ako to traži opskrba tržišta, ali i tada su ovi novi korisnici sa područja drugih općina dužni platiti općini u kojoj love propisanu naknadu. Ove »općinske vode« predstavljale su u stvari ribolovne »njive« pripadnika odnosne općine.

te su i podržavale njihovo dvojako zanimanje ribara — težaka i težaka — ribara. Poljoprivrednici — ribari bave se ribolovom kao dopunskom granom svog gospodarstva (dopunski ribari), a ribari — poljoprivrednici bave se obradom zemlje kao dopunskom granom svog gospodarstva (dopunski poljoprivrednici). Ribolov je predstavljao dopunsku granu poljoprivredne djelatnosti i obr. negdje sa većim, a negdje sa manjim udjelom prihoda iz ribolova što je ovisilo o ekonomskoj snazi odnosno ribara, koja mu je proizlazila iz poljoprivrede.

Osim ribara — poljoprivrednika i poljoprivrednika — ribara, kojima je ribolov dopunsko zanimanje, nadoknada njihovih prihoda iz privrede, razvio se je na našoj obali i drugi vid ribara, ribar za kućne potrebe. Ovaj se, također, bavi ribolovom kao privrednom djelatnošću, ali u ograničenoj mjeri jer mu poljoprivreda daje znatno veći izvor prihoda, pa mu je ribolov kao zanimanje samo dopuna prehrane (ne i životnih potreba) njegovog domaćinstva. Po Općem zakonu o morskome ribolovu iz 1950. g. ovakav se ribar zove i »ribar za osobne i domaće potrebe« (Čl. 8), a po Zakonu o morskome ribarstvu NR Hrvatske ribolovom za osobne potrebe smatra se ribolov kojeg obavlja osoba stalno nastanjenja uz obalu, i to s ograničenim malim ribolovnim sredstvima, ali samo na području svog stalnog prebivališta (čl. 38).

Ribar, koji se bavi ribolovom u cilju sporta — osobne rasonode je sportski ribar. Za ovog ribara je značajno da nije privrednik, pa prema tome u ribolovu može upotreb-

ljavati samo određena mala ribolovna sredstva u ograničenoj količini sa svrhom jačanja interesa za more, ribe i gajenje ribolovnog sporta.

Ribar, koji svoju privrednu djelatnost crpi iz mora i kome pritiču svi prihodi samo iz ribolova je profesionalni ribar. U našem ribarstvu tokom stoljeća ovaj se vid ribara nije znatnije razvio iz već navedenih razloga premda njegovi počeci sižu rano na nekim izrazito ribolovnim područjima kao na Visu i Lastovu još od XVII. stolj., u Crikvenici od početka XX. stolj. i na zapadnoj obali Istre uoči Prvog svjetskog rata.

Nemar stare Jugoslavije i profita vlasnika ribolovnih sredstava i vlasnika tvornica za preradu ribe sputavali su razvitak profesionalizma u našem ribarstvu i odlazjenja naših ribara na udaljenija ribolovna područja.

Po Oslobođenju zemlje izmjenom našeg društveno-ekonomskog sistema unapređenjem ribarstva i jačanjem njegove materijalne baze — izgradnja ribarska flote jadranskog, mediteranskog i atlanskog radiusa i modernizacija ribolovnih sredstava — jačaju i kadrovi u ribarstvu, i to na bazi isključivog profesionalizma. Ovo tim više, što su potencijalne mogućnosti našeg dosadašnjeg malog, priobalnog ribolova sa neprofesionalnim kadrom vrlo ograničene pa sadašnji stepen razvoja našeg ribarstva i njegovo unapređenje kategorički traže osvajanje ne samo vanjskih područja Jadrana i Mediterana, već i Atlanskog oceana za što su nam nužno potrebni profesionalni ribari.